

STUDIA PHILOLOGICA

Філологічні студії

Збірник наукових праць

Випуск 4

УДК 81+82:811.11+811.13
ББК 81+83Я73
S90

Засновник:

Київський університет імені Бориса Грінченка

Рекомендовано до друку Вченою радою Київського університету імені Бориса Грінченка
(протокол № 8 від 25.06.2015 р.)

Свідцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації,
Серія КВ № 19607-9407Р, видане Державною реєстраційною службою України 11.12.2012 р.

Друкується з грудня 2012 р.

Головний редактор:

Буніятова І.Р. — доктор філологічних наук, професор (Київський університет імені Бориса Грінченка).

Редакційна колегія:

Белехова Л.І. — доктор філологічних наук, професор (Херсонський державний університет);
Бондарева О.Є. — доктор філологічних наук, професор (Київський університет імені Бориса Грінченка);
Водак Р. — доктор філологічних наук, професор (Ланкастерський університет, Велика Британія);
Воркачов С.Г. — доктор філологічних наук, професор (Кубанський державний технологічний університет, Російська Федерація);
Гладуш Н.Ф. — кандидат філологічних наук, професор (Київський університет імені Бориса Грінченка);
Єременко О.В. — доктор філологічних наук, доцент (Київський університет імені Бориса Грінченка);
Жаботинська С.А. — доктор філологічних наук, професор (Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького);
Колесник О.С. — доктор філологічних наук, професор (Київський університет імені Бориса Грінченка);
Кузьменко В.І. — доктор філологічних наук, професор (Київський університет імені Бориса Грінченка);
Материнська О.В. — доктор філологічних наук, доцент (Київський університет імені Бориса Грінченка);
Махачашивілі Р.К. — доктор філологічних наук, доцент (Київський університет імені Бориса Грінченка);
Поліщук Я.О. — доктор філологічних наук, професор (Київський університет імені Бориса Грінченка);
Резаненко В.Ф. — доктор філологічних наук, доцент (Київський університет імені Бориса Грінченка);
Стишов О.А. — доктор філологічних наук, професор (Київський університет імені Бориса Грінченка);
Торговець Ю.І. — кандидат філологічних наук, відповідальний секретар (Київський університет імені Бориса Грінченка);
Ухванова-Шмигова І.Ф. — доктор філологічних наук, професор (Білоруський державний університет, Республіка Білорусь);
Фісяк Я. — доктор філологічних наук, професор (Познанський університет імені Адама Міцкевича, Республіка Польща);
Харитончик З.А. — доктор філологічних наук, професор (Мінський державний лінгвістичний університет, Республіка Білорусь).

Рецензенти:

Гудманян А.Г. — директор Гуманітарного інституту Національного авіаційного університету, завідувач кафедри англійської філології і перекладу, доктор філологічних наук, професор;
Левицький А.Е. — професор кафедри теорії та практики перекладу з англійської мови Інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка, доктор філологічних наук.

Studia Philologica (Філологічні студії): зб. наук. праць / редколегія: І.Р. Буніятова, S90 Л.І. Белехова, О.Є. Бондарева [та ін.]. — К. : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2015. — Вип. 4. — 96 с. (Укр., рос. та англ. мовами).
ISSN 2311-2425.

УДК 81+82:811.11+811.13
ББК 81+83Я73

ISSN 2311-2425

© Київський університет імені Бориса Грінченка, 2015

ленн
пект
сучас
Англ
знач
типн
ванта
Відсу
ня ан
потре
ряду
ній п
альні

Збірн

НЕОФРАЗЕМИ В СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ УКРАЇНСЬКИХ МАС-МЕДІА

Стишов О.А.,

Київський університет імені Бориса Грінченка

У статті розглянуто основні джерела збагачення й оновлення корпусу фразеологічних одиниць суспільно-політичної підсистеми української мови кінця XX — початку XXI століть, не зафіксованих у лексикографічних працях. Визначено також особливості творення та стилістичного використання нових фразем на матеріалі дискурсу сучасних національних мас-медіа.

Ключові слова: фразема, фразеологічна одиниця (ФО), фразема-інновація, ЗМІ, мас-медіа, суспільно-політичний дискурс.

В статье рассматриваются основные источники обогащения и обновления корпуса фразеологических единиц общественно-политической подсистемы украинского языка конца XX — начала XXI веков, не зафиксированных в лексикографических работах. Определено также особенности образования и стилистического использования новых фразем на материале дискурса современных национальных мас-медиа.

Ключевые слова: фразема, фразеологическая единица (ФЕ), фразема-инновация, СМИ, мас-медиа, общественно-политический дискурс.

The article discusses basic primarily unregistered sources responsible for expanding and renewing present-day Ukrainian idiomatic stock reflecting sociopolitical phenomena. The article highlights peculiarities of creating and stylistic use of new phrasemes in modern national mass-media discourse.

Key words: phraseme, phraseological unit, phraseme-innovation, media, mass media, sociopolitical discourse.

У періоди докорінних соціальних змін (революцій, повстань, зміни політичного й економічного укладу, пришвидшення науково-технічного прогресу, культурних зрушень та ін.) жива мова розвивається інтенсивніше. Саме таким чином Україна часовий зріз кінця XX — початку XXI ст., коли відбулися й тривають ряд важливих подій і процесів: «перебудова» з певною демократизацією і гласністю, розпад Радянського Союзу, незалежність України, глобалізація, Революція гідності, Євромайдан, анексія Кримського півострова Російською Федерацією, антитерористична операція в Донецькій і Луганській областях, проголошення національної свідомості, формування українського суспільства тощо. Останні та інші події: екстралінгвальні чинники знайшли свій відбиток передусім на лексичному і фразеологічному рівнях української мови. Однак не треба недооцінювати роль внутрішньомовних факторів, які впливають на розвиток лексичної і фразеологічної системи сучасної української мови, що також стосується загоме значення у процесах породження нових одиниць. Тому, на нашу думку, з упевненістю можна твердити, що названі процеси спричинені взаємодією інтра- та екстралінгвістичних чинників.

Вивчення динаміки фразеологічної системи української мови в історичному розвитку, її оновлення, функціонування, семантичних, структурних і стилістичних змін її одиниць, були й залишаються предметом пильної уваги лінгвістів. У кінці XX —

на початку XXI століть в українському і зарубіжному мовознавстві інтенсифікувалися дослідження розвитку фразем як літературної, так і некодифікованої мови, тобто живого народного мовлення (А. Смерчко, Л. Пашинська, Н. Скиба, О. Стишов, А. Архангельська, В. Ужченко, В. Чередниченко, Е. Балюта, Н. Лисенка, Н. Хороз, М. Москвіна, В. Мокієнко, О. Добриднева, О. Сенько, Т. Малінські, В. Хлебда та ін.). Незважаючи на те, що вивченню суспільно-політичної фразеології в різних мовах в останні десятиліття вже було присвячено деякі роботи (А. Григораш, І. Брага, О. Чередниченко, Г. Мінчак, К. Лепа, Я. Білиця, І. Наумова, Ю. Шувалова, М. Лагутенкова, Г. Селезньова, Н. Янкіні, А. Бахі, В. Флейшер та ін.), названа проблема в сучасній українській мові потребує більш виваженого й ґрунтовнішого розгляду, оскільки корпус нових фразеологічних одиниць зазначеного підстилю постійно і неухильно зростає та урізноманітнюється, заповнюючи номінативні лакуни і збагачуючи емоційно-експресивні засоби рідної мови. Це й визначає актуальність нашої розвідки.

Мета статті — виявлення й аналіз особливостей творення, основних джерел збагачення й оновлення корпусу фразеологічних одиниць суспільно-політичної підсистеми української мови кінця XX — початку XXI століть, не зафіксованих у лексикографічних працях, на матеріалі дискурсу сучасних національних мас-медіа. Досягнення поставленої мети передбачає розв'язання таких завдань: ввести до наукового обігу певну кількість

нового фактичного матеріалу (узуальних і okazіональних фразеологізмів); простежити тенденції розвитку суспільно-політичної фразеології, виявити і проаналізувати особливості її збагачення за рахунок інших тематичних груп фразеологізмів; частково схарактеризувати семантичні й функціонально-стилістичні особливості і трансформації названих фразем у дискурсі сучасних україномовних ЗМІ.

Суспільно-політичний дискурс варто розглядати як своєрідне інституційне середовище із притаманною йому субмовою — лексикою і термінологією, фразеологією, перифразами та багатьма іншими одиницями. Характерно, що фразеологізми в зазначеній сфері — це певна підсистема професійно орієнтованих знаків, які виконують ряд важливих функцій, зокрема номінативну, кумулятивну, інформативну, оцінну, емоційну, експресивну, прагматичну, когнітивну та ін. Помічено: нові ФО в аналізованому дискурсі творяться на основі слів, вільних словосполучень, усталених складених термінів або запозичуються з інших мов (переважно кальки з англійської та її американського варіанта). Варто наголосити, що фразеологічні інновації репрезентують, на відміну від лексичних, не повну картину світу, а її окремі фрагменти, що є актуальними для носіїв мови [3, с. 5].

Зібраний і проаналізований фактичний матеріал засвідчує, що найбільшою за обсягом є підгрупа, яку формують нові фразеологізми власне суспільно-політичної сфери. Останні виникли під впливом багатьох історичних і політичних чинників, відбивають поняття, явища і події міжнародних відносин і світової політики, суспільно-політичну ситуацію в Україні та в інших державах. «Найпоширенішими рушіями творення й функціонування неофразеологізмів є оновлені суспільно-політичні і соціально-побутові явища, нові економічні реалії, соціальні відносини, поява чітко окреслених соціальних прошарків, численних політичних партій, угруповань, об'єднань» [2, с. 9]. Названі фактори постійно змінюються, оскільки життя вимагає нових номінацій, а також певного ставлення, оцінки всього цього. Такі стійкі одиниці збагачують і розширюють суспільно-політичне фразеологічне мікрополе. Вони є важливим засобом політичної пропаганди й агітації, боротьби як України й інших держав, так і політичних блоків, партій, об'єднань громадян, окремих політиків і громадських діячів та ін. Аналізовані фразеологізми можна номінувати ще як «публіцистичні», тому що вони виникають і побутують переважно саме в цьому стилі й рідко проникають в інші: «човникова дипломатія» — спосіб організації діяльності посередника з налагодження каналу комунікації між опонентами; полягає в організації посередником зустрічей послідовно з кожною із сторін; «арабська весна» (рідше — «панарабська революція») — серія масових вуличних

демонстрацій, протестів, повстань, внутрішніх військових конфліктів у низці арабських країн, що розпочалася наприкінці 2010 року в Тунісі та продовжилася в ряді країн Північної Африки і Близького Сходу (Єгипет, Лівія, Алжир, Марокко, Йорданія, Бахрейн, Сирія, Ємен та ін.); «зустріч без краваток» — неофіційне спілкування на високому рівні (глав держав, урядів, політичних партій тощо).

Пор. у контекстах. У 1970-х роках держсекретарем США Генрі Кіссінджером широко застосовувалася «човникова дипломатія» у вирішенні гострих політичних питань, які лише опосередковано торкалися США. Чи, на вашу думку, зараз є актуальним залучення третьої сторони у відносинах, наприклад, між Україною та США, Україною та ЄС чи Україною та Росією, і яка країна могла б виступити таким посередником? («День», 25. 02. 2011); «Арабська весна» дала імпульс народам цілого ряду країн, і вони переборили межу страху. Що за нею? Чим це загрожує світу? Експерти говорять про те, що так званий південний фланг НАТО готують для нової операції («Голос України» 22. 11. 2011).

В останні два десятиліття всі ми є свідками багатьох, переважно ненасильницьких, революцій, які відбулися в ряді країн, що утворилися після розпаду Радянського Союзу, а також арабського світу: «трояндова революція» — мирний, безкровний перехід влади до опозиції у Грузії, що відбувся у листопаді 2003 року, коли змушений був піти у відставку президент Едуард Шеварднадзе; «тюльпанова революція» — народні протести та мирні й озброєні виступи в Киргизстані у лютому-березні 2005 року, що привели до зміни влади в країні — усунуто президента республіки Аскара Акаєва і прихід на його пост Курманбека Бакієва; «революція гідності» — національно-патріотичні, протестні акції в Україні (2013–2014 рр.), передусім, проти корупції, соціальної нерівності, свавілля правоохоронних органів та сил спецпризначення, а також на підтримку європейського вектора зовнішньої політики України, які завершилися зміною влади; «жасминова революція» — хвиля загальнонаціональних протестів (2010–2011 рр.), викликаних незадоволенням політикою президента Тунісу бен Алі, і, як наслідок, — зміна влади у країні; «фінікова революція» — серія вуличних демонстрацій і протестів у Каїрі, Александрії і в деяких інших містах Єгипту з 25 січня по 11 лютого 2011 року, що призвели до відставки спочатку уряду, а потім і президента Хосні Мубарака та ін.

Названі вище фразеологізми виникли як усталені термінологічні сполучення переважно номінативного типу, але, завдяки своїй новизні, вони вносять у тексти сучасних ЗМІ певний стилістичний ефект:

— «Трояндова революція» у Грузії ..., ставши доказом сили беззаконня започаткувала у цій

Файні процес реформаційних змін, гарантом яких став новий президент Грузії Міхеїл Саакашвілі («День», 15.11.2012);

— Перші «паростки» подій, які згодом отримали назву «жасминова революція» розквітли наприкінці грудня 2010 року у Тунісі. Країною прокотилася перша хвиля масових протестів проти правлячого режиму президента Зін аль-Абідін Бен Алі, статки якого зростали на тлі поширення країною бідності («Український тиждень», 03.01.2012).

Характерно, що названі фраземи мають, як правило, нетривале «життя», тобто є одиницями лише певного часового відтинку. Через певний період вони набудуть статусу історизмів і функціонуватимуть спорадично. Переконливими прикладами сказаного є революція на граніті, оксамитова революція, революція віників.

Поряд із проаналізованими фраземами, які містять у своєму складі ключове слово доби «революція», нині в дискурсі мас-медіа засвідчено також нові ФО на позначення інших протестних дій, спрямованих на досягнення певної мети, як у світі, так і в Україні. Однією із них є «День гніву» — акція протесту опозиційних партій, рухів і груп на захист громадян від погіршення їхнього соціально-економічного та політичного становища: У Москві поліція затримала трьох учасників несанкціонованої ходи, організованої активістами російської опозиції після мітингу в рамках акції «День гніву» («Дзеркало тижня», 12.10.2011).

У дискурсі українських ЗМІ на межі тисячоліття активно функціонують нові фразеологізми, пов'язані з виборами до різних гілок влади. Такі стійкі одиниці здебільшого характеризують певні етапи й особливості передвиборчої боротьби. Так, журналісти назву відомого телевізійного шоу звесту «Великі перегони» вдало переосмислили й поширили як фразеологізм на вибори президента держави: Якщо раніше в когось іще були сумніви в тому, що президентська кампанія-2004 претендуватиме на звання найбруднішої і найзапеклішої в історії незалежної України, то після 4 липня, коли перші учасники «великих перегонів» вирушили на дистанцію, навіть найбільш наївні оптимісти переконалися: боротьба йтиме не на життя, а на смерть («Україна молода», 22.07.2004). У ході ряду виборчих кампаній в Україні та в багатьох державах світу нерідко використовують негативні засоби політичної боротьби, зокрема такі, як: «війна компроматів» — політична та інша боротьба супротивників із використанням викривальних матеріалів; «адміністративний ресурс» — незаконне використання матеріальних та морально-психологічних можливостей представниками чинної влади, адміністративного тиску на кого-, що-небудь; «брудні технології» — технології подання інформації, спрямовані на свідоме знищення репутації людини, політичної

партії, об'єднання тощо; «чорний піар» — створення і розповсюдження інформації, спрямованої на формування в аудиторії, клієнтів, потенційних клієнтів негативного ставлення до певного явища, події, процесу, товару тощо. Такі номінації стали новими ФО, які нині інтенсифікувалися у вживанні в різних мас-медіа: Марчук привселюдно сказав: «Я залишаюся противником «війни компроматів»». А від нього вимагали, щоб відкрив досє, зі своїми «чемоданами компри» втрутився в інформаційні війни («День», 28.01.2011); Головним конкурентом є «адміністративний ресурс» і брудні технології — єдині козири провладної команди, які вони вже сьогодні активно запускають («Високий замок», 03.08.2004); ... експерти зазначають, що подекуди кандидати та їхні команди бездоказово звинувачують опонентів у застосуванні «брудних технологій». Наприклад, Віктор Янукович відмовився йти на теледебати з Юлією Тимошенко, пояснюючи це тим, що це, мовляв, будуть лише змагання з брехні (радіо «Свобода», 11.02.2015). Засвідчено активізацію ще одного фразеологізму, пов'язаного з виборами, — «день тиші» — неформальна назва дня безпосередньо перед виборами, коли законом заборонена будь-яка агітація, пор.: Чотири політичні сили — «Блок Петра Порошенка», «Народний фронт», «Батьківщина» та «Радикальна партія» — порушували виборче законодавство в «день тиші» і в день голосування на минулих позачергових парламентських виборах, зазначають в Комітеті виборців України («День», 27.10.2014). Пов'язаним за семантикою з наведеним вище є стійке сполучення «політична тиша», яке у мові сучасної публіцистики функціонує у двох близьких значеннях — заборона на будь-яку інформацію, пропаганду, PR-акції, пов'язані з виборами: Сьогодні в Росії — політична тиша, заборона на будь-яку інформацію, пропаганду, PR-акції, пов'язані з виборами (uplan.ua); і заборона на проведення будь-яких акцій (демонстрацій, мітингів, зібрань) та пропаганду й агітацію: З понеділка в Панамі заборонено демонстрації, тобто виконується закон про так звану «політичну тишу» (т/к «24», 03.05.2009). Останнім часом, у зв'язку з воєнними діями проти сепаратистів і російських найманців на Східній Україні, фразема «день тиші», розширивши семантику, стала багатозначною. Вона номінує припинення вогню з обох воюючих сторін або учасників конфлікту: Після підписання в Мінську 5 вересня меморандуму щодо врегулювання ситуації на сході України неодноразово оголошували «дні тиші», проте бойовики порушували перемир'я («Українська правда», 08.12.2014).

На відміну від радянського періоду, коли панувала лише одна партія (комуністична), у кінці ХХ — на початку ХХІ століть важливу роль у суспільно-політичних процесах Української держави почали відігравати різноманітні партії.

Одну з них влучно характеризує фразеологізм, що розкриває її суть, — «*партія влади*» — політична сила, політична партія, яка за умов парламентської республіки і пропорційної виборчої системи здобула право на формування уряду: ... виправдати підписання зрадницької Угоди про асоціацію з ЄС та освятити продовження політики, яка привела Україну до занепаду і зубожіння власного народу, *партія влади та олігархічна опозиція роблять усе, щоб відволікти увагу громадян від того, що у державному бюджеті дірка у понад 40 млрд. грн. і у листопаді нічим буде платити заробітну плату, перш за все представникам бюджетної сфери* («Голос України», 09.10.2013). У дискурсі україномовних ЗМІ побутують також нові ФО, які номінують партії з відчутним відтінком жартівливості або й негачії. Це «*диванна (кананова) партія*» — мізерна партія; об'єднання вузького кола людей, чи бізнес-структур, основною метою яких є лобювання бізнес-інтересів або банальне заробляння грошей; і «*телевізійна партія*» — партія, яка є недієвою в політичному житті країни, а лише занадто часто рекламує себе по телебаченню, пор.: *Останнім часом активізувались постпомаранчеві «диванні партії», керівники яких зайшли в парламент у складі НУНС. Таких партій утворилось більше десяти* («Українська правда», 03.02.2012; *Ще недавно ми напівжартома говорили про «диванні партії», які існують лише на папері, а тепер маємо змогу слідкувати і за «телевізійними партіями», «партіями газет та листівок» тощо* («Україна і світ сьогодні», 28.10–03.11.2000). Ключове слово «партія» слугувало основою для творення ще двох нових фразем, які надзвичайно актуальні для сучасного політичного моменту. Перша з них — це «*партія війни*» — сили, які є прибічниками військових дій, нерідко агресії. Цікаво, що названа політична організація існує не лише за кордоном (*Найдраматичніше у цьому те, що партія війни у Росії дає зрозуміти: вона готова далі йти на конфронтацію. Путін підвищує ставки. Щораз частіше серед тамтешнього політикуму лунають голоси, що варто таки «поднатужитись» ще чуть-чуть и довести ситуацію до кінця». Як останній аргумент на користь цього подають те, що все одно санкції запроваджено, а тому гірше вже не стане, отож варто з Україною вести війну до цілковитого «досягнення цілей»* (Expres.ua.)), а й у нашій державі (*Натомість, наразі, нечисельна «партія війни», яку складатимуть Тимошенко, Тягнибок, Ляшко та Гриценко ..., говоритимуть, що безперечно всі ці реформи потрібні, і перепочинок потрібен, але... він не буде вічним. Путін ніколи не дасть Україні стати нормальною державою, бо це пряма загроза його правлінню. Європейська Україна — це його нічний кошмар. А тому в нас є дуже мало часу, щоб підготуватися до наступного раунду війни з Росією* (Espresso.tv.)). Існує нині й альтернативна партія — «*партія миру*» — сили, які

є прибічниками мирного розв'язання конфлікту, переважно шляхом переговорів (*На українській політичній сцені явно позначилося дві течії: партія війни і партія миру. При цьому в кожен із цих секторів потрапляють організації, які є, принаймні на словах і гаслах, політичними завзятими опонентами. Партія миру, звичайно, представлена Президентом, його партією і союзниками в особі УДАРу. До них примикають і ті, хто зовсім недавно відколовся від Юлії Тимошенко. Формально за мир виступають уламки Партії регіонів, самі регіонали. Будуть і інші маргінальні групи* («День», 11.09.2014).

Для політичного дискурсу сучасних ЗМІ передусім характерне використання переважно суспільно-політичної фразеології, але не тільки. Фактичний матеріал засвідчує чимало випадків переосмислення усталених, нерідко трафаретних, сполучень і виразів, які є «на слуху», з інших стилів і жанрів для цілей публіцистики. Аналізовані ФО, самі будучи вторинними номінаціями (хоч зазвичай термінологічного характеру), здатні набувати нової внутрішньої форми, а відтак і певної неординарності, незвичної маркованості, а також контекстуальних семантичних відтінків.

Переконливим прикладом зазначеного вище можуть слугувати відомі терміносполучення і вирази з галузі медицини й охорони здоров'я, адже названа царина надзвичайно важлива у житті соціуму. Це вторинні стійкі одиниці, які внаслідок метафоризації набули нових семантико-стилістичних характеристик: *у(в) глибокій комі [бути, знаходитися, перебувати і т. ін.], зробити щеплення*, які в мові сучасних мас-медіа набули інноваційних значень: «у глибокому занепаді, не мати розвитку» і «захистити(ся) або вберегти(ся) від чогось небезпечного, негативного», пор.: ... *ліві політичні партії перебувають в організаційному і фінансовому відношенні в стані якщо не коми, то близькому до неї* («Молодь України», 13.06.2000); *Чи насправді Майданом-2014 зроблено щеплення від диктатури олігархії?* («Рідна Дарниця», № 2, 2014, с. 9); *Радянський Союз зробив українцям надійне щеплення від бажання збудувати комунізм. Навіть соціалісти сприймаються в Україні децю по-радянськи* (www.dialogs.org.ua).

Військова фразеологія була і нині залишається активним складником суспільно-політичних текстів. Серед таких нових ФО засвідчено: «*година (час) X (ікс)*» — переломний, вирішальний час, коли станеться якась надзвичайно важлива подія; критичний час; «*гібридна війна*» — комбіноване використання ворогом дозволеної і забороненої зброї, тероризму, партизанської війни, злочинної поведінки та пропаганди задля досягнення політичних і військових цілей; «*асиметрична війна*» — вид війни, що характеризується істотною різницею у військовій силі та ресурсах або в можливостях застосування стратегій і тактик

конфлікту, українській мові: паражен із цих є, принай-завзятимі представ-зниками в хто зовсім Формально гіонів, самі ни («День»,

сних ЗМІ переважно не тільки. о випадків афаретних, інших сти-Аналізовані ціями (хоч ру), здатні , а відтак ркованості, к відтінків.

еного вище сполучення ни здоров'я, о важлива одиниці, які семантико-ибокій комі н.], зробити едіа набули занепаді, не зберегти(ся) , пор.: ... ліві нізаційному о не коми, то 13.06.2000); о щеплення ниця», № 2, в українцям увати кому-сь в Україні а).

залишається ітичних тек-ено: «година шальний час, жлива подія; комбіноване забороненої ни, злочин-а досягнення асиметрична ується істот-ресурсах або егій і тактик

сторонами-учасниками, використовуючи харак-терні недоліки один одного. Останній фразеологізм запозичено з англійської мови — *asymmetric warfare*. Названі стійкі одиниці характеризуються наростанням функціональної активності: *Все ближче той час X, коли Євросоюз розростеться до кордонів України* («Україна молода», 29.01.04); *Ізраїль — Іран: чи близька година ікс?* («Дзеркало тижня», 02.10.2009, заголовок статті); *«Час ікс» для Януковича* (www.radiosvoboda.org); *Росія застосувала проти України концепцію «гібридної війни», яка багата в чому є унікальною зі структурно-функціонального погляду... Хоча кожен конкретний елемент цієї «гібридної війни» не новий по суті і використовувався майже в усіх війнах минулого, однак важливими є узгодженість і взаємозв'язок цих елементів, динамічність та гнучкість їх застосування, а також зростання ваги інформаційного фактора* (www.gazeta.dt.ua); *Зараз світ зіткнувся з викликом асиметричної війни. Це — конфлікт, де сили супротивники мають зовсім різні військові методи, але й не дотримуються жодних принципів конвенційного конфлікту* (www.24tv.ua/news).

Цікавою ілюстрацією творення політичної фраземи-інновації на основі запозиченого терміносполучення з царини економіки є одиниця «золота акція» (з англ. *golden share*), яка має першочинне значення — доля в акціонерному капіталі компанії або держави, що дозволяє контролювати 25 % голосів. Нині аналізована одиниця, вживаючись метафорично у дискурсі ЗМІ, набула нової семантики, стилістичної маркованості та стильової належності — здатність впливати на прийняття рішень у парламенті і контролювати будь-яку ситуацію. Контексти з мови публіцистики підтверджують сказане вище: ... *будують будинки, їздять на дорогих автомобілях, вчать дітей за кордоном. Як вони у владі. Вони незалежну Україну топчуть і користуються її досягненнями, її незалежними принципами. А влада з ними заграє, тому що їй потрібна «золота акція» комуністів, і через це з ними панькається* («Голос України», 25.06.2011); *Як виявилось, несподіванка, що Роман Забзалюк вийшов з «Батьківщини», стала не лише шоком для інших однопартійців, а й змінила розклад сил у парламенті. Тепер так звана золота акція аж ніяк не в литвинівців. Нещодавнє входження Романа*

Омеляновича до фракції Рибаків змінило рейтинг депутатських фракцій. У «реформаторів» тепер 21 багнет, у «литвинівців» залишається 20, і не факт, що фракція Народної партії до весни не втратить ще кілька голосів» («День», 12.01.2012). Названі вище та подібні фраземи у процесі комунікації виступають джерелом двоканальної інформації (по лінії буквального та конотативного значення), яка активізує образне, асоціативне мислення учасників комунікативного акту [1, с. 16].

Окремі відомі фрази автомобільної галузі також здатні фразеологізуватися. Так, вираз *гальма відмовили*, який є калькою з рос. *тормоза отказали*, набув явних ознак фраземи-інновації «хто-небудь утратив контроль над собою, почуття міри, дозволяючи собі грубо порушувати загальноприйняті норми», що й засвідчують мас-медійні контексти: — *Розпад верхівки комуністичної партії України на чолі з Петром Симоненком — це закономірний процес, — говорить нині рядовий житель Сімферополя. — Цього не могло не статися апіорі, тому що ця людина стала на шлях розпусу, злочину, торгівлі ідеєю. Мільйони доларів клала у кишені за те чи інше голосування, за зраду ідей комунізму і тих, хто вірив у неї. Симоненко перейшов усі межі, у нього відмовили гальма. Про це знало і мовчало все його оточення ...* («Високий замок», 03.07.2014).

Викладений вище огляд різноманітних нових супільно-політичних фразеологізмів засвідчує, що такі одиниці в мові ЗМІ не лише частково номінують певні реалії, процеси, ознаки, а значною мірою забарвлюють сухий інформаційний текст, надаючи йому образності, емоційності, оцінності, експресивності.

Отже, інтенсивне творення й активне функціонування нових фразем у суспільно-політичному дискурсі — результат взаємодії екстра- й інтралінгвальних факторів, переконливе відбиття динаміки української фразеосистеми, постійного її оновлення і збагачення на основі питомих і запозичених ресурсів. Перспективними вважаємо подальші дослідження процесів взаємовпливу кодифікованих і субстандартних фразеологічних одиниць, їх стилістичного перегрупування, структурно-семантичних модифікацій та лексикографічного опрацювання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Коновець С.П. Комунікативно-прагматичні особливості актуалізації фразеологізмів у дискурсі сучасної преси (на матеріалі іспанських періодичних видань): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.05 «Романські мови» / С.П. Коновець. — К., 2002. — 20 с.
2. Скиба Н.Г. Активні фразеотворчі процеси в українській публіцистичній і художній прозі кінця ХХ — початку ХХІ століть : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова» / Н.Г. Скиба. — К., 2005. — 18 с.
3. Чередниченко В.О. Інноваційна фразеологічна вербалізація в англійській мові (лінгвокогнітивний та соціолінгвістичний параметри) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.04 «Германські мови» / В.О. Чередниченко. — Запоріжжя, 2005. — 20 с.

Борисенко Юрій Анатолійович — доцент кафедри германських мов і перекладу Київського міжнародного університету.

Борисов Олексій Олександрович — доцент кафедри германської філології Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка, кандидат філологічних наук.

Буніятова Ізабелла Рафаїлівна — завідувач кафедри германської філології Гуманітарного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка, доктор філологічних наук, професор.

Гирин Олег Володимирович — старший викладач кафедри міжкультурної комунікації Житомирського державного університету імені Івана Франка, кандидат філологічних наук.

Даниленко Віра Володимирівна — аспірантка кафедри германської філології Гуманітарного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка.

Дячок Світлана Олександрівна — аспірантка кафедри світової літератури Київського університету імені Бориса Грінченка.

Залізняк Ірина Вікторівна — аспірантка III року навчання кафедри германської філології Київського університету імені Бориса Грінченка.

Калитюк Лілія Петрівна — доцент кафедри германської філології Гуманітарного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка, кандидат філологічних наук.

Ковбасенко Юрій Іванович — завідувач кафедри світової літератури Київського університету імені Бориса Грінченка, кандидат філологічних наук, професор.

Колывашко Яна Володимирівна — студентка 6 курсу Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Леонідов Олександр Сергійович — викладач кафедри германської філології Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка.

Мартинова Ольга Миколаївна — аспірантка I року навчання кафедри германської філології Київського університету імені Бориса Грінченка.

Материнська Олена Валеріївна — доцент кафедри теорії та практики перекладу з німецької мови Інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Михайленко Валерій Васильович — професор кафедри української та іноземних мов Івано-Франківського університету права імені короля Данила Галицького, доктор філологічних наук.

Наваренко Інна Анатоліївна — доцент кафедри іспанської та французької філології Київського національного лінгвістичного університету.

Палійчук Еліна Олександрівна — старший викладач кафедри англійської філології Гуманітарного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка, кандидат філологічних наук.

Поліщук Надія Петрівна — доцент кафедри англійської мови Гуманітарного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка, кандидат філологічних наук.

Прус Лілія Віталіївна — аспірантка II року навчання кафедри германської філології Київського університету імені Бориса Грінченка.

Скробот Алла Іванівна — професор кафедри романської філології Київського національного лінгвістичного університету, кандидат філологічних наук, доцент.

Снісаренко Ірина Євгеніївна — доцент кафедри германської філології Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка, кандидат філологічних наук.

Стишов Олександр Анатолійович — професор кафедри української мови Гуманітарного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка, доктор філологічних наук.

Торговець Юлія Іванівна — старший викладач кафедри германської філології Гуманітарного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка, кандидат філологічних наук.

Чайківська Галина Святославівна — викладач кафедри іноземних мов Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Чувардинська Олена Володимирівна — доцент кафедри германської філології Гуманітарного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка, кандидат філологічних наук.

ЗМІСТ

МОВОЗНАВСТВО

<i>Гирин О.В.</i> Англійські зворотні інтенсифікаційні займенники: синхронні та діахронні аспекти	3
<i>Снісаренко І.Є., Леонідов О.С.</i> Граматичний статус та принципи організації конструкції <i>Accusativus cum Infinitivo</i> в середньоанглійській мові	7
<i>Мукхайленко V.V.</i> Dynamic shift in the verb semantics: a case of some four-letter verbs	13
<i>Стишов О.А.</i> Неофрази в суспільно-політичному дискурсі українських мас-медіа	19
<i>Материнська О.В.</i> Семантична модель меронімічних відношень у різноструктурних мовах	24
<i>Буніятова И.Р.</i> Причини языковых изменений в генеративном освещении	34
<i>Калитюк Л.П.</i> Давньоанглійські номінації чоловіка та жінки у дзеркалі суспільних пріоритетів носіїв мови	39
<i>Чувардинська О.В., Даниленко В.В.</i> Стилiстичні засоби реалізації експресивності в сучасній англomовній рекламі	41
<i>Tchaikivska G.S.</i> Les frontières de genre du conte français contemporain	45
<i>Скробот А.І.</i> Композиційні та комунікативно-прагматичні особливості іспанської казки.	49
<i>Прус Л.В.</i> Комунікативні девіації, спричинені адресантом	52
<i>Палійчук Е.О.</i> Лінгвістичні передумови формування суспільної думки (на прикладі ситуації «торгівля людьми» в англomовному медійному дискурсі)	56
<i>Борисов О.О.</i> Діалог як іманентна форма мислення	60
<i>Поліщук Н.П., Борисенко Ю.А.</i> Категоріальні ознаки тексту у комунікативно-прагматичному вимірі	64
<i>Торговець Ю.І.</i> Функціонально-прагматичні особливості інтродуктивної частини американського соціально-політичного есе	68
<i>Наваренко І.А.</i> Соціокультурні стереотипи мовленнєвої поведінки індивіда (на матеріалі ділових листів іспанською мовою)	72
<i>Мартинова О.М.</i> Особливості вербалізації лінгвокультурного концепту ЧОЛОВІК у світлі нео-антропоцентризму (на матеріалі давньоанглійської та давньопівнічної мов)	75
<i>Залізнюк І.В.</i> Семантико-синтаксична природа поля концесивності в ранньомововерхньонімецькій мові	80
<i>Колывашко Я.В.</i> Фонетична інтерференція в українсько-німецькому комунікативному просторі	82

ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО

<i>Ковбасенко Ю.І.</i> «Надгробків царських мармурові плити переживе потужний мій рядок?» (авторерефлексія геніїв на порозі Канону)	86
<i>Дячок С.О.</i> Джерела та функції гетерогенного інтертексту в поезії Ліни Костенко	92
<i>Відомості про авторів</i>	94